

Necip Fazıl Kısakürek'in Hikâyeleri

Necip TOSUN

Necip Fazıl Kısakürek, şiirden öyküye, romandan tiyatro oyununa, düşünce yazılarından tarih ve tasavvuf yazılarına kadar pek çok tür ve alanda eserler vermiş bir sanatçı, düşünce adamıdır. Bu yazarlık serüveninde kendine bir dava adamı pozisyonu çizmiş, bu yüzden de eksik gördüğü her alana koşmuş, ürünler vermiş, düşünceler üretmiştir. “Hadiseleri fikirleştirme, fikirleri hadiseleştirme”, sanat yaklaşımı her zaman başat anlayışı olmuştur. Şiire, tiyatroya, romana tümüyle bu perspektiften bakmıştır.

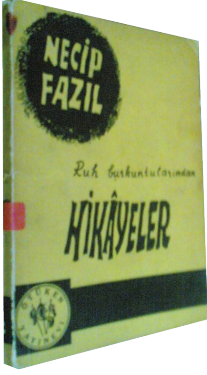
Bu yüzden onun öykülerini bu sanat yaklaşımından, mücadelesinden ayrı tutmak mümkün değildir. Pek çok öyküsü de bu anlayışını yansıtır. Özellikle son dönem öyküleri mesaj ağırlıklı öykülerdir ve öykü sadece karşılıklı fikir tartışmalarıyla oluşur. Bu öykülerde baskın amaç bir doğrunun izahıdır.

Ancak 1928 ile 1971 tarihleri arasında yazdığı öykülere toplu olarak bakıldığında farklı anlayışlarla öykü yazdığını görürüz. İlk dönem öykülerinde korku ve fantastik öyküler yoğunudur ve en güçlü öyküler bunlardır. Necip Fazıl özellikle “Hasta Kumarbaz” tiplmesi üzerinden psikolojik derinlikli öyküler daha sonra da mesaj ağırlıklı öyküler yazmıştır. Ama bu öyküler neyi, nasıl anlattırsa anlatsın, güçlü bir kalemin elinden çıkma olduğunu hissettirir.

Necip Fazıl Kısakürek *Hikâyelerim*'de, deliler, ecinniler, kumarbazlar, ermişler gibi hep uçta yaşayan insanları gündeme getirir. Ruhlarında uçurum açılmışların derinliklerine bakar, vehimler ve saplantılarla yaşayan insanları seslendirir. Sıradan, küçük insanların değil kıydakilerin, çarpılmışların dünyalarına bakar. Onun kahramanları hep sorularla, vehimlerle yaşamakta, hayata sığmamaktadır. Ölüm, kader, ruh, yokluk, varlık kavramları etrafında döner tüm öyküler. Bu yüzden kelimeleri sert, benzetmeleri uç, anlatım gergindir. Çünkü her hikâyenin bir hissesi vardır. Necip Fazıl'ın öykü anlayışı felsefi bir sorunun hikâye edilmesidir. O, öykülerinde, felsefi/külterel/dini bir meseleyi hikâye üzerinden örnekler.

Ağırlıklı olarak 1928'lerde yazdığı korku, gerilim, gizem öyküleri onun başarılı olduğu öykü türü olur. O daha çok hayaletler, periler, olağanüstü olaylar peşindedir. Kahramanları karanlık, dehşet dolu gecelerde, mezarlıklara, izbe so-

Necip Fazıl

kaklara sokarak yeni bir yaklaşım geliştirir. Burada gerçek ve düş birbirine karışmıştır. Fizikötesinin anlatılmasında da öykünün uygun bir tür olduğunun yetkin örneklerini verir. Onun öykülerinin ana damarını, insan ruhuna yapılan yolculuk oluşturur. “Vehim” ve “ölüm” onun öykülerinin iki anahtar kelimeleridir. “*Bir Yalnızlık Gecesinde Vehimleri*”, yirmi odalı bir konakta doğmuş anlatıcının büyükbabasının ölümü üzerinden yola çıkarak varlık ve yokluk kavramlarını işler. Her şey yaşıyor, hiçbir şey yok olmuyor, anılarımız, mazimiz, ölümlerimiz yaşıyor felsefesini temellendiren öykü, görmediğimiz, duymadığımız şeylerin de var olabileceğini örnekler. “*Eski Elbiselerin Hafızaları*” onun en güzel öykülerinden biridir.

Kullanılmış elbise giyen, siyah boyalı, dört başsız menken, küf kokan kubbeli daracık dükkânın içinde konuşmaya başlar. Elbiseler kendi dünyalarını anlatırken, onların da bir ruhu olduğu öne çıkarılır: “*Bir elbiseyle bir vücut arasındaki esrarlı rabıtayı düşün! O elbise ki, terzinin elinden vücudun basit hendesine göre yapılmış mânasız bir kalıp halinde çıkar ve sonra vücuda yapışıp onun bütün hareketleriyle yaşamaya başlayınca ne hâle gelir, düşün! Başlangıçta dümdüz bir alın gibi hiçbir şey ifade etmeyen elbiseler atılacağı güne kadar vücudun her hareketini saniyesi saniyesine kaydeden korkunç bir hafızadır.*” Öykü giderek fânilik, ölüm, hayatın geçiciliği vurgularını öne çıkaran felsefi bir metne dönüşür.

“Sırtlan”, mezarlıkta ölümlere saldıran bir sırtlanın öyküsüdür. “Ölü Saklayan Mezarıcı”da bir başka irkiltici hikâyeye anlatılır. Mezarıcı güzel bir kızın ölüsünü beş gün evinde saklamıştır. “Hayalet”te bir hayaletin işlediği cinayet anlatılır. “Yılan Kalesindeki Hazine”de, derebeyin gizli hazinesini bekleyen yılan olayı “Şehid”te, şehit olmuş bir erin başkasını sırtına alıp kurtarması konusu işlenir. “Zamanın Mimarisi”nde, öldü diye morga kaldırılan insanlardan biri gece uyanır. Bekçi buna şahit olur ve onu oradan alır. Ancak bir gün sonra gerçekten ölecektir. Çünkü o morgda ciğerlerine kaçan soğuk yüzünden yeniden hastalanmıştır. Öyküde yine ölüm olayı gündeme getirilir. “Olabilir Oğlu Olabilir” vehimler içindeki adamın sancılı gecesini anlatır. Korku ve gizeme yaslı öykü bir ölümle sonuçlanır.

Necip Fazıl’ın öykülerindeki diğer bir damar da mesaj yoğunluklu, kıssadan hisse bağlamındaki öykülerdir. “Kader Böyleymiş”, Deli Şerif adlı kahramanının üzerinden kader mevzunun tartışıldığı bir öyküdür. “Hasene Bacı”da yanlış İslam algısı gündeme getirilir. Hasene Bacı, camiye doldurup da içine giremeyenleri Müslüman eskileri olarak niteler. “Örtüdeki Sır”da genç şair İslamı ve dindeki kadının konumunu sosyete ile tartışmaktadır. “Öğretmen Bey”de köye iman ve fikir aşılardan dava adamı öğretmen anlatılır. “Sübyan Koşuşu” fikir mahkûmu yazarın cezaevi izlenimlerini anlatır. “Yolcu”da ölümden kaçışın olmadığı vurgulanır.

Necip Fazıl

Kitapta adı “Hasta Kumarbaz” kahramanının anlatıldığı seri öykülerde inanç ve kumar ilişkisi irdelenirken nefis, kader, irade olayları tartışılır. “Rehinlik Maymun”, “Yemin”, “Matmazel Foto”, “Kanaryanın Ölümü” kumar tutkusu, kumarbazın ruh hâli, kumarın felsefesi ekseninde oluşur: *“Ben diyorum ki, kumarbaz Allah’ı duymak hususunda doğramacıya veya banka memuruna nazaran biraz daha fazla şans sahibidir. Zira kumarbaz meçhule güvenir, meçhule tohum serper ve ondan mahsul ister; akıl, mantık, hesap, bilgi üstünde bir meleke arar, ancak bu melekenin görebileceği bir âlem bulunduğu inanır ve bütün bunları bilmeden yapar. Allah’sa en büyük malumu, meçhul olmaktan ibaret temel varlık... Demek ki, Allah’ın tecelli estetiğiyle kumardaki alet dehası arasında bir yakınlık var.”* Kumarbaz, ölüm korkusu ve imanla bu tutkudan kurtulmaya çalışırsa da her defasında yenilir. Yaşadığı tam bir çarpılma ve yenilgidir. “Surat”ta kumarbaz yine Allah’ın varlığını ve görünürlüğüne ressam arkadaşına anlatmaktadır. Kumarbaz artık kumar oynamasın diye eve kapatılmasına karşı bu kez de düşünmeye başlar. Kumarbaz düşündüğünde ise Allah’tan başka kimseyi görememektedir. Düşünmemek için kumar oynamaktadır. Çünkü *“Allah o kadar belirli ki, belirişindeki keskinlik yüzünden görülüyor.”* “Maça Kızının İntikamı”nda hasta kumarbazı anlatmayı sürdürür. “Hasta Kumarbaz’ın Ölümü”nde nihayet kumarbaz ölür ve bir not bırakır: *“Herkes beni kumarı kumar için oynadığımı sanıyor. Bir zamanlar o kadar bağlı olduğum sanat ve edebiyatı bunu için bıraktığımı sanıyorlar. Hâlbuki ben kumarı düşünmemek için oynuyorum.”* “Hasta Kumarbaz’ın Not Defterinden” hasta kumarbazın kumardan kurtulmak için verdiği mücadele ve sonunda kaybedişi notlarından aktarılır. Oysa *“bu bağlılığın bu şekli kumardan çözümlenip Allah’a ilişti-rilecek olsa, gayelerin gayesi gerçekleştirilmiş olur.”*

Onun öykülerinin diğer bir kanalı da daha çok insani durumların öne çıktığı öykülerdir. “Prenses”de, eski bir saraylı olan doksanlık Huriye Hanım’ın kedisi Prenses’i kaybetmesi üzerine bu hayattan kopuşu dramatik bir dille ve etkili bir şekilde anlatılır. “Yusufçuk” onun sembolik anlatımı en iyi kullandığı güzel öykülerinden bir başkasıdır. Bu, içinde öten ve ona merhamet, niyaz, heybet ve ihtar tüten bir iç sestir ve kendisine Yusufçuk diye hitap etmektedir. Kuşkusuz bu vicdanın sembolik ifadesidir. Sonunda nefsi hâkim olunca Yusufçuğu kaybeder.

Necip Fazıl’ın öykülerini biricik kılan en önemli özellik ülkede 1928 ile 1971 arasında yaşanan değişimlerin, dönüşümlerin, çalkantıların bu hikâyelerde görünüyor olmasıdır. Diğer yandan metafizik dünyanın, dinî algının, güçlü bir kalemin elinden yansıtılması kitabı değerli kılan bir başka özelliktir.

Necip Fazıl